

ПРІОРИТЕТИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

©2020 СОВА О. Ю., ЯКИМОВА І. Л.

УДК 336.71
JEL: E58; G21

Сова О. Ю., Якімова І. Л. Пріоритети капіталізації банківської системи України

Метою статті є дослідження теоретичних і практичних положень формування капіталу комерційних банків України для надання рекомендацій щодо вирішення проблеми недостатньої капіталізації банківської системи держави. Розглянуто й охарактеризовано основні фактори, що впливають на розмір капіталу банку. Прیدілено увагу динаміці кількості комерційних банків України за 2016–2019 рр. і причинам скорочення числа банківських установ. Наведено перелік нормативів діяльності банків як вимог наглядового органу при регулюванні банківського сектора. Проведено комплексний аналіз динаміки розміру капіталу банків України за 2016–2019 рр., а також стану дотримання ними економічних нормативів. Описано зміни пруденційних нормативів ліквідності. Сформовано перелік банків України за розміром їхнього капіталу. Відмічено проблему пошуку джерел залучення ресурсів при формуванні капіталу банку. Підкреслено, що застосування банками новітніх технологій дозволить повніше задовольняти потреби клієнтів у різноманітних банківських продуктах. Обґрунтовано актуальність нарощення розмірів банківського капіталу як запоруку підвищення стабільності банківського ринку в цілому. Запропоновано такі шляхи вирішення проблеми капіталізації банківської системи в Україні, як активізація регулятивної політики Національного банку України при застосуванні стрес-діагностики економічних показників банків; використання ефективних систем ризик-менеджменту в банківських установах; оптимізація структури депозитно-кредитного портфеля банків; забезпечення прозорості при операціях рефінансування НБУ тощо.

Ключові слова: банківська система, банківський капітал, достатність капіталу, капіталізація, економічні нормативи, фінансова стабільність.
DOI:

Рис.: 1. Табл.: 3. Бібл.: 12.

Сова Олена Юрїївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна)

E-mail: sovy@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6386-6432>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/U-8307-2018>

Якімова Ірина Леонїдівна – студентка, кафедра фінансів, банківської справи та страхування Національного авіаційного університету (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: ia216672@gmail.com

УДК 336.71
JEL: E58; G21

Сова Е. Ю., Якімова И. Л. Приоритеты капитализации банковской системы Украины

Целью статьи является исследование теоретических и практических положений формирования капитала коммерческих банков Украины для предоставления рекомендаций по решению проблемы недостаточной капитализации банковской системы государства. Рассмотрены и охарактеризованы основные факторы, влияющие на размер капитала банка. Уделено внимание динамике количества коммерческих банков Украины за 2016–2019 гг. и причинам сокращения числа банковских учреждений. Приведен перечень нормативов деятельности банков как требований надзорного органа при регулировании банковского сектора. Проведен комплексный анализ динамики размера капитала банков Украины за 2016–2019 гг., а также состояния соблюдения ими экономических нормативов. Описаны изменения пруденциальных нормативов ликвидности. Сформирован перечень банков Украины по размеру их капитала. Отмечена проблема поиска источников привлечения ресурсов при формировании капитала банка. Подчеркнуто, что применение банками новейших технологий позволит полнее удовлетворять потребности клиентов в различных банковских продуктах. Обоснована актуальность наращивания размеров банковского капитала как залог повышения стабильности банковского рынка в целом. Предложены такие пути решения проблемы капитализации банковской системы в Украине, как активизация регулятивной политики Национального банка Украины при применении стресс-диагностики экономических показателей банков; использование эффективных систем риск-менеджмента в банковских учреждениях; оптимизация структуры депозитно-кредитного портфеля банков; обеспечение прозрачности при операциях рефинансирования НБУ и т. д.

Ключевые слова: банковская система, банковский капитал, достаточность капитала, капитализация, экономические нормативы, финансовая стабильность.

Рис.: 1. Табл.: 3. Библ.: 12.

Сова Елена Юрьевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры производственного и инвестиционного менеджмента, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (ул. Героев Оборони, 15, Киев, 03041, Украина)

E-mail: sovy@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6386-6432>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/U-8307-2018>

Якімова Ірина Леонїдівна – студентка, кафедра фінансів, банківського дела та страхування Національного авіаційного університету (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: ia216672@gmail.com

UDC 336.71
JEL: E58; G21

Sova O. Yu., Yakimova I. L. The Priorities of the Ukrainian Banking System Capitalization

The article is aimed at researching the theoretical and practical provisions of the formation of capital of commercial banks in Ukraine to provide recommendations to solve the problem of insufficient capitalization of the State-owned banking system. The main factors influencing the size of the bank's capital are considered and characterized. Attention is paid to the dynamics of the number of commercial banks in Ukraine for 2016–2019 and the reasons for the decline in the number of banking institutions. The list of regulations of banks as requirements of the supervisory body in the regulation of the banking sector is provided. A

comprehensive analysis of the capital size dynamics of Ukraine's banks for 2016-2019, as well as the status of compliance with economic regulations, is carried out. Changes in the prudential liquidity regulations are described. A list of Ukrainian banks has been formed by the size of their capital. The problem of finding sources of attracting resources in the formation of the bank's capital is indicated. It is emphasized that the use of the latest technologies by banks will allow to better meet the needs of customers in various banking products. The relevance of the increase in the size of bank capital as a guarantee of increasing the stability of the banking market in general is substantiated. Proposed solutions to the problem of capitalization of the banking system in Ukraine are the activation of regulatory policy of the National Bank of Ukraine in the application of stress-diagnosis of the economic indicators of banks; usage of efficient risk management systems in banking institutions; optimization of the structure of banks' deposit and loan portfolio; transparency in the operations for refinancing of the NBU, etc.

Keywords: banking system, bank capital, capital adequacy, capitalization, economic regulations, financial stability.

Fig.: 1. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 12.

Sova Olena Yu. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Production and Investment Management, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (15 Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03041, Ukraine)

E-mail: sovy@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6386-6432>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/U-8307-2018>

Yakimova Iryna L. – Student, Department of Finance, Banking and Insurance, National Aviation University (1 Lubomyra Husara Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: ia216672@gmail.com

В умовах прагнення України до європейського та світового рівня економічного розвитку діяльність вітчизняної банківської системи потребує підвищення ефективності. Даний аспект безпосередньо залежить від якісного формування комерційними банками свого капіталу.

Капітал є основою здійснення банками своїх прямих функцій і завдань, адже якщо капітал буде нерационально формуватися та використовуватися, то банк може втратити свої конкурентні позиції на ринку та збанкрутувати.

Отже, підходи до ефективного формування банківського капіталу потребують посиленої уваги економістів і науковців з метою пошуку та обґрунтування оптимальних його розмірів для подальшого раціонального використання, а також для забезпечення сталого та прибуткового функціонування банку в довгостроковій перспективі.

У вітчизняних економічно-соціальних умовах ці завдання є особливо актуальними, адже проблема недотримання нормативного розміру банківського капіталу може спричинити негативні тенденції в сучасній банківській системі, глобальну недовіру клієнтів до банків як до фінансово-кредитних установ.

Дослідження щодо формування капіталу комерційних банків були наведені в працях Галіцейської Ю. М. і Балянт Г. Р. [2], Ларіонової К. А. і Безвуха С. В. [4], Осадчого Є. С. [6] та інших. Останнім часом увага зосереджується навколо питань підвищення капіталізації банківських установ, і деякі автори вбачають основними джерелами збільшення власного капіталу банків «проведення додаткових емісій акцій, реінвестування прибутку, капіталізація дивідендів, залучення коштів на умовах субординованого боргу» [12, с. 808]. Онищенко Ю. І. та Коробченко М. О. наголошують, що «ресурсна база відіграє визначальну роль у створенні, ефективній роботі та розвитку банківських установ» [5, с. 88].

Водночас залишаються недостатньо глибоко висвітленими питання методичних засад формуван-

ня капіталу комерційними банками в умовах нестабільного економічного середовища.

Мета статті – на основі узагальнення теоретичних і практичних положень щодо формування капіталу комерційних банків України надати рекомендації щодо вирішення проблеми підвищення капіталізації банківської системи держави.

Потужна і стабільна банківська система держави є надійною основою оптимального перерозподілу капіталу в економіці для фінансового забезпечення досягнення макроекономічних пріоритетів.

В Україні станом на кінець 2016 р. кількість діючих комерційних банків становила 96, серед них 38 – з іноземним капіталом, у т. ч. 17 – зі 100% іноземним капіталом (*табл. 1*). Частка іноземного капіталу у статутному капіталі становила 55,5%. У 2017 р. кількість діючих банків зменшилася на 14 і становила 82, з них з іноземним капіталом – 38, що на 1 менше, ніж у 2016 р. (у т. ч. 18 – зі 100% іноземним капіталом). Кількість діючих банків у 2018 р. становила 77, що на 5 установ менше, ніж у попередньому році, серед них 37 – з іноземним капіталом (у т. ч. 23 – зі 100% іноземним капіталом). Станом на кінець 2019 р. кількість діючих банків становить 75, що на 2 менше порівняно з 2018 р. Серед них 35 банків з іноземним капіталом, у т. ч. зі 100% іноземним капіталом – 23 банки.

Зменшення кількості банків відбулося через введення у 2014 р. положень про нарощування власного капіталу шляхом збільшення статутного капіталу, для підвищення рівня дотримання економічних нормативів. Серед причин також можна назвати «неспроможність нейтралізувати ризики, а також недостатність ресурсної бази» банків [8, с. 51].

Серед основних показники діяльності банків України, що характеризують стан розвитку банківської системи, слід відзначити розмір капіталу.

Капітал банку – це сукупність власних, залучених і запозичених коштів, що перебувають у розпо-

Кількість банків України за 2016–2019 рр.

Показник	Рік			
	2016	2017	2018	2019
Кількість банків, які мають банківську ліцензію	96	82	77	75
з них: з іноземним капіталом	38	38	37	35
у т. ч. зі 100% іноземним капіталом	17	18	23	23

Джерело: складено на основі [7].

рядженні банку та використовуються ним для формування матеріальних, нематеріальних і фінансових ресурсів у грошовій формі та здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку.

Можна визначити такі фактори, що впливають на розмір капіталу банку:

1) *вимоги державного наглядового органу до мінімального розміру статутного капіталу банку;*

2) *граничний розмір активних операцій банку.* Банки, що орієнтовані на певний сектор клієнтів, повинні мати власні кошти в такому розмірі, щоб задовольняти всі обґрунтовані потреби своїх клієнтів у позикових коштах, не порушуючи встановлених нормативів;

3) *специфіка клієнтів банку.* Має значення значна питома вага великих позичальників-підприємств у кредитно-інвестиційному портфелі банку. Адже ця ситуація потребує більшого розміру власних коштів при такому самому загальному обсязі активних операцій порівняно з банком, що орієнтується на обслуговування дрібних позичальників, оскільки в першому випадку будуть мати місце великі ризики на одного позичальника;

4) *характер і ступінь ризику активних операцій банку.* Орієнтація банку на здійснення операцій, пов'язаних з великим ризиком, з використанням нових фінансових інновацій, вимагає відносно більшого розміру власних коштів. Переважання в кредитному портфелі банку кредитів і позик з мінімальним ризиком припускає відносно зменшення власних коштів банку;

5) *розвиток ринку кредитних ресурсів.* Лібералізація кредитної політики при розвиненому ринку пом'якшує доступ банку до кредитних ресурсів і знижує рівень необхідних власних коштів. Активізація кредитної політики в поєднанні з недостатньо розвинутим фінансовим ринком зумовлює необхідність постійного нарошування власних коштів.

Власним капіталом банку вважають грошові кошти, внесені акціонерами, а також кошти, набуті у процесі діяльності банку.

Власний капітал комерційного банку становить фундамент для його діяльності, є важливим джерелом фінансових ресурсів та служить необхідною умовою підтримки довіри клієнтів до банку, запорукою

фінансової стійкості та здатності виконувати свої зобов'язання.

На *рис. 1* наведемо статистичні дані щодо розміру капіталу банків в Україні.

Заданими аналізу динаміки розміру капіталу банку (у т. ч. статутного капіталу), ми можемо спостерігати зростання капіталу протягом 2017 р. на 25 958 млн грн, або на 17,97%. У тому ж році спостерігається зростання статутного капіталу банків на 196 039 млн грн, або на 70,42%, тобто є позитивна тенденція капіталізації.

У 2018 р. показник йде на спад, і бачимо зниження рівня розміру як капіталу (на 20 989 млн грн, або на 12,32), так і статутного капіталу (на 9 372 млн грн, або на 1,98%). Це є негативним показником діяльності банківського сектора, але можна зазначити, що зниження є незначним.

Розмір капіталу у 2019 р. значно зростає. Порівняно з 2018 р. він збільшився на 47 962 млн грн, або на 32,1%, що є позитивним фактом. Темп зростання статутного капіталу теж має розрив з попереднім роком, він зріс на 5 458 млн грн, або на 1,17%.

Проблеми в банківській діяльності у 2014–2016 рр. можна побачити за скороченням власного капіталу банків на 29,9% у 2015 р. відносно 2014 р., значне його зростання у 2016 р. – на 19,4% – для подолання негативних тенденцій у банківській діяльності. Зростання курсу іноземних валют не вплинуло на зміну цього показника, оскільки, згідно з вимогами чинного законодавства, він формується лише в національній валюті.

Аналіз динаміки формування капіталу банків України в період з 2016 по 2019 рр. дає можливість зробити висновок, що показник має досить нестійкий стан, адже він постійно має нестабільну синусоїду від зростання до спадання.

Отже, власний капітал банку використовується у процесі здійснення основної діяльності з метою отримання прибутку, сприяє підвищенню довіри клієнтів до банку в результаті виконання властивих йому функцій, таких як захисна, оперативна, регулююча.

Особливостями функціонування банківського сектора України є жорсткий контроль з боку Національного банку України за дотриманням економічних

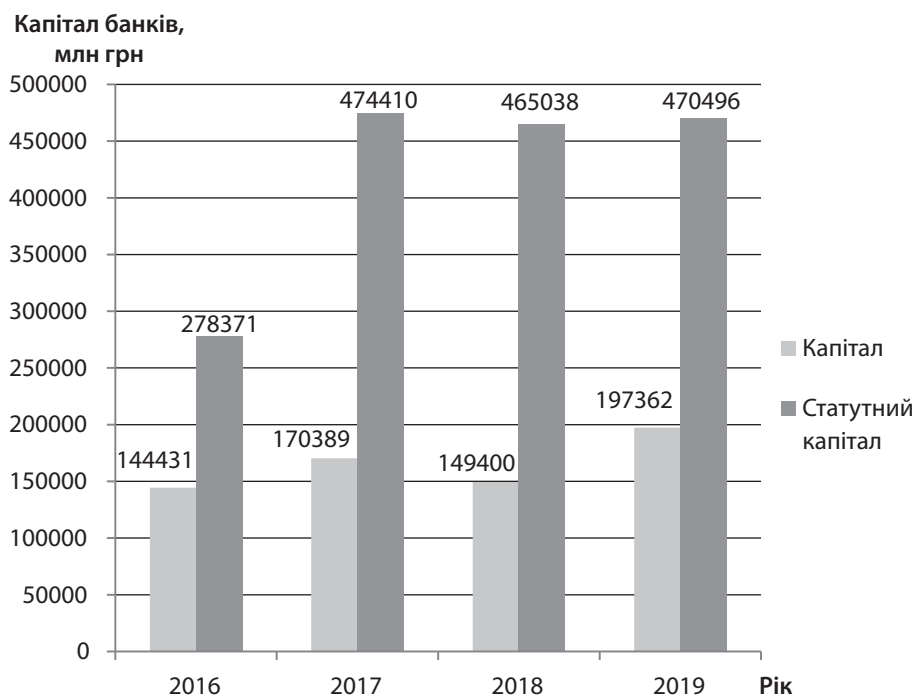

Рис. 1. Динаміка розміру капіталу банків України, млн грн

Джерело: складено на основі [7].

нормативів діяльності банків. Можливість залучення банком додаткових коштів залежить від ефективності формування його власного капіталу. У зв'язку з цим існує необхідність у створенні такої системи управління формуванням власного капіталу банку, яка б забезпечила сталий розвиток банківської діяльності. «Підвищення капіталізації банківської системи також сприятиме зростанню її конкурентоспроможності та опосередковано вдосконалив організаційну структуру банківської системи шляхом консолідації банківського капіталу» [4, с. 818].

Національний банк України встановлює такі економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками:

«1) *нормативи капіталу*: мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1), достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2), достатності основного капіталу (Н3);

2) *нормативи ліквідності*: миттєва ліквідність (Н4), короткострокова ліквідність (Н6), коефіцієнти покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{BB}) та в іноземній валюті (LCR_{IB});

3) *нормативи кредитного ризику*: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), великих кредитних ризиків (Н8), максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9);

4) *нормативи інвестування*: інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11), загальної суми інвестування (Н12)» [9, с. 29].

Нагадаємо, що економічні нормативи діяльності банків – це показники, встановлені Національним

банком України з метою регулювання банківської діяльності на основі безвиїзного нагляду для здійснення моніторингу діяльності окремих банків і банківської системи в цілому.

Наприклад, Н1 – це «регулятивний капітал – індикатор платоспроможності банку, по ньому оцінюється величина власних ресурсів для забезпечення захисту вкладів, підтримання фінансової стійкості та стабільної діяльності, покриття негативних наслідків різноманітних ризиків» [3, с. 171].

Коефіцієнти покриття ліквідністю (група LCR) враховують аналіз грошових потоків, які очікуються у стресових операційних ситуаціях, тоді як норматив ліквідності Н5 базується на звітній даті залишку на балансі.

Проведемо аналіз стану дотримання банками України встановлених регулятором економічних нормативів (табл. 2). Звернемо увагу на зміни пруденційних нормативів ліквідності у 2019 р.: нормативи Н4 та Н5 виведені з бази розрахунку, введено норматив Н3.

Ураховуючи нормативні значення табличних коефіцієнтів, можна сказати, що в цілому по банківській системі України протягом 2016–2019 рр. виконувалися всі вимоги, крім коефіцієнта Н9 у 2016 р. Але відмітимо, що цей норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами за чотири роки зменшився приблизно в 5 разів, і у 2019 р. становив 7,02%.

Норматив достатності регулятивного капіталу Н2 впевнено зростає: з 12,69% у 2016 р. до 19,66% у 2019 р.

Економічні нормативи банківського сектору України за 2016–2019 рр.

Назва показника		Нормативне значення	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
H1	Регулятивний капітал, млн грн	Згідно з діючим законодавством	109653,6	115817,6	126116,7	150313,8
H2	Норматив достатності регулятивного капіталу	Не менше 10%	12,69	16,10	16,18	19,66
H3	Норматив достатності основного капіталу	Не менше 7%	13,50
H4	Норматив миттєвої ліквідності	Не менше 20%	60,79	55,55	68,66	...
H5	Норматив поточної ліквідності	Не менше 40%	102,14	108,08	99,12	...
H6	Норматив короткострокової ліквідності	Не менше 60%	92,09	98,37	93,52	94,35
H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	Не більше 25%	21,48	20,29	19,83	17,61
H8	Норматив великих кредитних ризиків	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	308,27	208,31	176,23	105,00
H9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами	Не більше 25%	36,72	17,89	10,41	7,02
H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою	Не більше 15%	0,001	0,0001	0,0009	0,0002
H12	Норматив загальної суми інвестування	Не більше 60%	0,60	0,22	0,15	0,13

Джерело: складено на основі [7].

Норматив короткострокової ліквідності H6 стабільно тримається в діапазоні 92–98% протягом останніх чотирьох років. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента H7, який у 2016 р. становив 21,48% (при рекомендованому значенні до 25%), за чотири роки зменшився до 17,61%.

Діючі на сьогодні норми українського законодавства вимагають від банків поступового збільшення розміру статутного капіталу до 500 млн грн до 11 липня 2024 р. Станом на 01.01.2020 р. «мінімальний розмір статутного капіталу для кожного комерційного банку становить 200 млн грн» [7]. Отже, найважливішим завданням банківського менеджменту є розробка стратегії зростання обсягів капіталу відповідно до рівня ризиків, які супроводжують діяльність банківських установ, що дало б змогу нарощувати ресурсну базу з урахуванням інтересів власників і менеджерів.

Рейтинг українських комерційних банків за таким фінансовим показником, як власний капітал банків за даними НБУ, за III квартал 2019 р. наведено в табл. 3.

Отже, за даними табл. 3, можемо побачити, що перші місця займають найвідоміші пересічному

громадянину банки, вони мають найбільший розмір власного капіталу та постійно його нарощують.

Основними проблемами формування капіталу банку є пошук джерел залучення ресурсів. «Наприклад, для того, щоб населення здійснювало вкладення вільних грошових коштів у комерційні банки, останнім необхідно створювати нові банківські продукти, удосконалювати технологічні процеси обслуговування клієнтів і системи управління. Також банки повинні розвивати ефективну клієнтську політику, яка передбачає розробку спеціальних проєктів з розвитку відносин з вкладниками» [10, с. 78].

«Розвиток новітніх банківських технологій дозволить повніше задовольнити потреби клієнтів у різноманітних послугах, поліпшити якість обслуговування, підвищити зацікавленість фізичних осіб у розміщенні своїх коштів на депозитних рахунках у банку. Політика депозитного формування банківського капіталу має бути спрямована на всебічне розширення безготівкової сфери розрахунків населення, забезпечення різноманітності умов банківських депозитів» [11, с. 171].

Рейтинг українських комерційних банків за розміром власного капіталу за 9 місяців 2019 р.

№ з/п	Назва комерційного банку	Власний капітал банку, тис. грн	Довідково, коефіцієнти покриття ліквідністю	
			за всіма валютами (LCR _{ВВ})	в іноземній валюті (LCR _{ІВ})
			норма не менше 100%	
1	АТ КБ «ПриватБанк»	45 480 521	208,92	162,97
2	АТ «Ощадбанк»	18 656 713	311,30	146,57
3	АТ «Райффайзен Банк Аваль»	11 295 330	192,82	262,06
4	АТ «Укрексімбанк»	8 915 824	521,22	352,37
5	АТ «Перший український міжнародний банк»	8 160 310	168,79	176,12
6	АТ «Сбербанк»	7 875 604	1720,51	1443,52
7	АТ «ОТП Банк»	7 016 868	171,04	192,62
8	АТ «Альфа-Банк»	6 330 248	347,95	276,60
9	АТ «Укргазбанк»	6 273 325	222,01	180,31
10	АТ «Укрсиббанк»	6 177 287	311,78	324,30

Джерело: складено на основі [7].

Відсутня зацікавленість іноземних інвесторів до вкладання коштів у банки України не дає банкам перспективи для розвитку та виходу на вищий рівень капіталізації.

«Однією з головних причин повільного виходу з банківської кризи є недовіра населення як до банків з боку вкладників, так і до Національного банку та банківської системи загалом, викликана недостатньою прозорістю діяльності» [1, с. 247]. Адже через нестабільність відсоткової політики клієнти не хочуть вкладати свої збереження у банки, оскільки не впевнені в їх вчасному поверненні.

Ще однією суперечливою позицією в розвитку банківського сектора є недостатність оцінки визначення достатності капіталу банку. Проблеми недостатності капіталу розпочалися в Україні ще у 2008 р. Установлених нормативів недостатньо для оцінювання рівня капіталізації банків. Для достовірної оцінки капіталу потрібна система показників, що відображатиме зростання капіталу відповідно до сформованих активів, ефективність його використання, а також визначить максимально потрібний рівень достатності капіталу.

На власний капітал банків негативно впливає наявність проблемної заборгованості. Зростання її рівня призводить до необхідності формування значних обсягів резервів, що знижує ефективність банківської діяльності та може зумовити її збитковість, а також впливає на достатність власного капіталу банків. Отже, сьогодні низька величина розміру власного капіталу комерційних банків України залишається однією з основних проблем ефективності банківської системи України.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження теоретичних розробок щодо стратегії й тактики банківського менеджменту в аспекті формування банківського капіталу можна стверджувати, що рівень надійності банківської системи, перш за все, залежить від обсягів її капіталізації.

У 2016–2019 рр. банківський сектор України зазнав значних змін. Проаналізувавши динаміку розміру капіталу банків України за 2016–2019 рр., можна вважати, що діяльність банківського сектора є нестабільною та має з кожним роком різновекторну амплітуду коливань. Можна припустити, що головними чинниками коливання даного показника стали підвищення курсу іноземних валют, суттєве скорочення кількості банківських установ, наявність проблемної заборгованості, збільшення розмірів відрахувань до резервів і, як результат, – підвищення збитковості діяльності банківської системи.

Для розв'язання проблеми нарощення капіталу банків в Україні потрібно проводити роботу в таких напрямках:

- ✦ подальше вдосконалення законодавства з регулювання банківської діяльності;
- ✦ розширення функцій банківських асоціацій на грошово-кредитному ринку;
- ✦ активізація регулятивної політики Національного банку України при застосуванні стрес-діагностики економічних показників банків;
- ✦ використання ефективних систем ризик-менеджменту в банківських установах;
- ✦ оптимізація структури депозитно-кредитного портфеля банків;
- ✦ забезпечення прозорості при операціях рефінансування НБУ тощо.

Важливим також є розуміння банківським менеджментом того факту, що достатня капіталізація банківської установи є необхідним елементом у системі заходів по забезпеченню її конкурентоспроможності на фінансовому ринку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Височанська Н. В., Гринчишин Я. М. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківського сектору України. *Молодий вчений*. 2018. № 9. С. 244–249. URL: <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2018/9/55.pdf>
2. Галицька Ю. М., Баянт Г. Р. Власний капітал банків: формування й значення у роботі банківської системи України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 6. С. 528–533. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/93.pdf
3. Закрепа А. В. Ключові проблеми формування та ефективного використання економічного капіталу банку. *Економічний вісник університету*. 2015. Вип. 27. Ч. 1. С. 168–173.
4. Ларіонова К. Л., Безвух С. В. Достатність власного капіталу банків України в 2015–2017 роках: стан, проблеми та шляхи вирішення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 811–818. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/153.pdf>
5. Онищенко Ю. І., Коробченко М. О. Проблеми формування ресурсної бази банків України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. Вип. 30. Ч. 2. С. 84–89. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7938/1/Проблеми%20формування%20ресурсної%20бази%20банків%20України.pdf>
6. Осадчий Є. С. Напрями капіталізації банківських установ за участі держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Вип. 16. Ч. 2. С. 41–45.
7. Економічна статистика / Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>
8. Павленко Л. Д., Семенець В. П. Система державного антикризового управління банківською системою як основа стабільного функціонування вітчизняної економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 2. С. 48–55. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2019/10.pdf
9. Перевозова І. В., Боднарчук О. І., Боднарчук О. Г., Політова А. С. Нормативно-правові аспекти банківського регулювання та забезпечення надійності банківської системи України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2019. Т. 1. № 28. С. 26–35. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/162989/162736>
10. Сова О. Ю. Специфіка депозитних послуг у сучасних умовах банківського ринку України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Т. 3. № 26. С. 72–80.
11. Сова О. Ю. Шляхи підвищення ефективності депозитної політики комерційних банків // Стратегічні

- перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі : збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Кременчук : КрНУ, 2017. С. 170–173.
12. Сянькова В. Р., Аврамчук Л. А. Проблеми капіталізації банківських установ у сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 16. С. 806–809. URL: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/160.pdf>

REFERENCES

- “Ekonomiczna statystyka” [Economic Statistics]. Ofitsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>
- Halitseiska, Yu. M., and Balian, H. R. “Vlasnyi kapital bankiv: formuvannia i znachennia u roboti bankivskoi systemy Ukrainy” [Own Capital of Banks: Formation and Importance in the Work of the Banking System of Ukraine]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. 2018. http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/93.pdf
- Larionova, K. L., and Bezvukh, S. V. “Dostatnist vlasnoho kapitalu bankiv Ukrainy v 2015–2017 rokakh: stan, problemy ta shliakhy vyrishennia” [Accessibility of Own Capital of Banks of Ukraine in 2015–2017: State, Problems and Ways of Decision]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2018. <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/153.pdf>
- Onyshchenko, Yu. I., and Korobchenko, M. O. “Problemy formuvannia resursnoi bazy bankiv Ukrainy” [Problems of Bank Resource Base Formation in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*. 2018. <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7938/1/Проблеми%20формування%20ресурсної%20бази%20банків%20України.pdf>
- Osadchyi, Ye. S. “Napriamy kapitalizatsii bankivskikh ustanov za uchasti derzhavy” [Capitalization of Bank Institution with the Participation of the State]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, vol. 2, no. 16 (2017): 41–45.
- Pavlenko, L. D., and Semenets, V. P. “Systema derzhavnoho antykrizovoho upravlinnia bankivskoiu systemoiu yak osnova stabilnoho funktsionuvannia vitchyznanoi ekonomiky” [The System of State Crisis Management of the Banking System as the Basis of a Stable Functioning of the Domestic Economy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2019. http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2019/10.pdf
- Perevozova, I. V. et al. “Normatyvno-pravovi aspekty bankivskoho rehuliuвання ta zabezpechennia nadiynosti bankivskoi systemy Ukrainy” [Normative and Legal Aspects of Banking Regulation and Ensuring the Reliability of Banking System of Ukraine]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*. 2019. <http://fkd.org.ua/article/view/162989/162736>
- Siankova, V. R., and Avramchuk, L. A. “Problemy kapitalizatsii bankivskikh ustanov u suchasnykh umovakh” [The Problem of Capitalization of Banking Institutions in Modern Conditions]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2017. <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/160.pdf>

Sova, O. Yu. "Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti depozitnoi polityky komertsiinykh bankiv" [Ways to Improve the Effectiveness of Commercial Banks' Deposit Policies]. *Stratehichni perspektyvy rozvytku ekonomichnykh subiektiv v nestabilnomu ekonomichnomu sere-dovyshchi*. Kremenchuk: KrNU, 2017. 170-173.

Sova, O. Yu. "Spetsyfika depozytynykh posluh u suchasnykh umovakh bankivskoho rynku Ukrainy" [Features of Deposit Products in Modern Conditions of the Banking Market of Ukraine]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 3, no. 26 (2018): 72-80.

Vysochanska, N. V., and Hrynychshyn, Ya. M. "Antykrizove upravlinnia v zabezpechenni finansovoi stii-kosti bankivskoho sektoru Ukrainy" [Crisis Management in Providing Financial Stability of the Banking Sector of Ukraine]. *Molodyvcheny*. 2018. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/9/55.pdf>

Zakrepa, A. V. "Kliuchovi problemy formuvannia ta efektyvnoho vykorystannia ekonomichnoho kapitalu banku" [Key Problems of Formation and Effective Use of Bank Economic Capital]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, vol. 1, no. 27 (2015): 168-173.

УДК 336.71

JEL: G18; G21; G28; E32; E58

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

©2020 ЧІБІСОВА В. Ю.

УДК 336.71

JEL: G18; G21; G28; E32; E58

Чібісова В. Ю. Проблема забезпечення ефективного регулювання ліквідності банків у сучасних умовах

Охарактеризовано важливість ліквідності в сучасних умовах функціонування та розвитку фінансових ринків, зростання світової банківської конкуренції та необхідності підтримання стабільності всього банківського сектора країни. Виокремлено чинники, які сприяли розвитку світового процесу регулювання ліквідності банківської діяльності та забезпечили формування сучасних підходів до розуміння його сутності. Розглянуто основні погляди науковців щодо характеристики поняття «регулювання ліквідності», а також надано визначення даного поняття з позиції двох рівнів здійснення банківської діяльності: мікрорівня (ліквідність окремої банківської установи) та макрорівня (ліквідність банківської системи). Виділено три основні цілі регулювання ліквідності банків, які полягають у: 1) зменшенні впливу невизначеності на профіль ризику банку; 2) створенні буферу ліквідності; 3) пом'якшенні системних характеристик кризи ліквідності. Доведено, що в сучасних умовах функціонування при побудові ефективного процесу регулювання ліквідності банків необхідно враховувати протікання фінансових циклів, на основі чого визначаються виважені інструменти регулювання. Наголошено на важливості переходу від проциклічного до контрциклічного регулювання з метою підготовки системи до можливих майбутніх коливань ліквідності.

Ключові слова: ліквідність, регулювання ліквідності, інструменти регулювання ліквідності, грошово-кредитна політика, фінансовий цикл.

DOI:

Рис.: 1. **Бібл.:** 20.

Чібісова Вікторія Юрївна – аспірантка кафедри економіки та менеджменту, Університет банківської справи Національного банку України (вул. Андріївська, 1, Київ, 04070, Україна)

E-mail: mehenko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5992-043X>

УДК 336.71

JEL: G18; G21; G28; E32; E58

Чибисова В. Ю. Проблема обеспечения эффективного регулирования ликвидности банков в современных условиях

Охарактеризована важность ликвидности в современных условиях функционирования и развития финансовых рынков, роста мировой банковской конкуренции и необходимости поддержания стабильности всего банковского сектора страны. Выделены факторы, которые способствовали развитию мирового процесса регулирования ликвидности банковской деятельности и обеспечили формирование современных подходов к пониманию его сущности. Рассмотрены основные взгляды ученых на характеристику понятия «регулирования ликвидности», а также дано определение данного понятия с позиции двух уровней осуществления банковской деятельности: микроуровня (ликвидность отдельного банковского учреждения) и макроуровня (ликвидность банковской системы). Выделены три основные цели регулирования ликвидности банков, которые заключаются в: 1) уменьшении влияния неопределенности на профиль риска банка; 2) создании буфера ликвидности; 3) смягчении системных характеристик кризиса ликвидности. Доказано, что в современных условиях функционирования при построении эффективного процесса регулирования ликвидности банков необходимо учитывать протекание финансовых циклов, на основе чего определяются взвешенные инструменты регулирования. Подчеркнута важность перехода от проциклического к контрциклическому регулированию с целью подготовки системы к возможным будущим колебаниям ликвидности.

Ключевые слова: ликвидность, регулирования ликвидности, инструменты регулирования ликвидности, денежно-кредитная политика, финансовый цикл.

Рис.: 1. **Библ.:** 20.

Чибисова Виктория Юрьевна – аспірантка кафедри економіки та менеджменту, Університет банківського дела Національного банку України (ул. Андреевская, 1, Киев, 04070, Украина)

E-mail: mehenko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5992-043X>